

הרה"ג ר' דוב רבל זצ"ל

הערה בסוגיא דטכ"ע דאורייתא*

ולא אמנע מלהודיעו ענין שאני מתקשה בו עתה. עי' זבחים (ע"ח ע"א) דפריך אהא דר"ל דס"ל הפגול והנותר והטמא שבללן זב"ז ואכלן פטור כו', ש"מ תלת גו', וש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא. מתיב רבא, עשה עיסה מן חטין ומן אורז, אם יש בו טעם דגן חייב בחלה, ואע"ג דרובא אורז. מדרבנן. אי הכי אימא סיפא, אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח וגו'. ועי' תוס' שם ד"ה מתוך, שהקשו, תימא דלא מקשה ליה מכה"ת כולה דקי"ל טעם כעיקר. ולי צע"ג, דמאי פריך אר"ל ממשנה דעשה עיסה, דהא לר"ל לא קשה כלל, דהא מצינן במנחות (ע' ע"ב) אמר ר"ל אתיא לחם לחם ממצה גו', וחזינן דלר"ל חד דינא הוא לענין חיוב חלה ולצאת י"ח מצה. ומפורש בירושלמי חלה (פ"ג ה"ה) דלר"ל מתניתין דעשה עיסה מן חטין אזלא אליבא דרבנן, ולרשב"ג אינה חייבת בחלה עד שיהא בה דגן כשיעור. ועי' מראה הפנים לירושלמי שם, ובמהרי"ט הל' חלה (אות י"ג) שהביא דעת הרמב"ן ועוד, דהגירסא הנכונה היא, מתניתין דלא כרשב"ג, ור"ל פסק כרשב"ג. וכיון דס"ל לר"ל במנחות (ע') שכל שחייב חלה ולצאת ידי חובת מצה דין אחד להם, ע"כ דגם לענין מצה ס"ל לר"ל כרשב"ג, דאינו יוצא עד שיהא בה דגן כשיעור, וטעם כעיקר לאו דאורייתא. ואיך זה מקשה אר"ל ממשנה דעשה עיסה, דהא לדידיה מתניתין זו היא כחכמים, ודלא כהלכתא, דאיהו הא ס"ל כרשב"ג, וכמפורש בירושלמי שם, ד' יעקב בר אידי בשם רשב"ל הלכה כרשב"ג.

ודוחק לומר דהבבלי והירושלמי פליגי בדעת ר"ל, אם דמצינו בכמה מקומות מחלוקות כאלו, עי' תוס' יבמות (קי"ג ע"ב) ד"ה יצתה, וכתובות (ק"ב ע"א) ד"ה אליבא, וכן מחלוקת הבבלי והירושלמי בדעת ר"ל בענין ח"ש ביוה"כ, עי' יומא (ע"ג ע"ב) וירושלמי תרומות (פ"ו ה"א).

ובמה שכתבתי לעיל, דלדעת הירושלמי ס"ל לר"ל כרשב"ג, דלא חייב בחלה עד שיהא בה דגן כשיעור, בטל דברי הרידב"ז ז"ל לירושלמי חלה (פ"א ה"א) ד"ה מהו, ע"ש.

* מתוך מכתב להרה"ג המנוח הר"ר יחיאל מיכל חרל"פ, ז"ל.